

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Дитяча психіатрія та патопсихологія

Освітній рівень II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень
(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки /
C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 053 Психологія / C4 Психологія
(код й найменування спеціальності)

Освітня програма Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я
/ Психологія

Розробник: Олена Інютіна, доктор філософії з психології, доцент кафедри клінічної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедр

клінічної психології та соціальної психології

протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри
клінічної психології

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри
соціальної психології

(підпис)

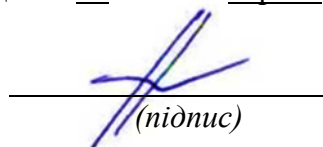
Дар'я ТРОФІМОВА
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня

2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Дитяча психіатрія та патопсихологія» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми освітньої компоненти, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статус освітнього компонента – вибірковий.

Обсяг освітнього компонента– 3.0 кредити ЄКТС.

Семестровий контроль – залік

Мета, завдання освітньої компоненти.

Метою освітнього компонента є: формування професійних компетентностей з психіатричної пропедевтики для психологів, формування навичок розпізнавання психічних розладів, які маніфестують в дитинстві (відповідно до Міжнародної класифікації хвороб 11 перегляду) для чіткого розуміння власних професійних меж психолога та особливостей психологічної роботи з дітьми, які мають порушення розвитку.

Завданнями освітнього компонента є:

- Сформувати системне розуміння теоретичних основ психічних розладів, закономірностей їх розвитку та класифікації відповідно до МКХ 11;
- Формування навичок розпізнавання психічних розладів, які маніфестують в дитинстві (відповідно до Міжнародної класифікації хвороб 11 перегляду) для чіткого розуміння власних професійних меж;
- Навчити застосовувати скринінгові методи діагностики психічних станів які є компетенцією психіатра та добирати адекватні техніки психологічної допомоги клієнтам, які отримують медикаментозну терапію психічних розладів;
- Сформувати розуміння та навчити дотримуватися етичних стандартів у практиці психологічного консультування.

Результати навчання здобувачів за освітнім компонентом

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

Пояснювати предмет, завдання та міждисциплінарні зв'язки дитячої психіатрії та патопсихології.

Характеризувати основні закономірності психічного розвитку дитини та відхилення від нього.

Розрізняти нормативні вікові особливості психіки та патологічні прояви у дітей і підлітків.

Описувати основні класи психічних розладів дитячого та підліткового віку відповідно до сучасних клінічних підходів.

Аналізувати психологічні та пато психологічні симптоми з урахуванням віку, рівня розвитку та контексту життя дитини.

Інтерпретувати результати пато психологічного обстеження дітей у межах компетенції психолога.

Застосовувати знання пато психології для аналізу клінічних і навчальних кейсів.

Розуміти роль сім'ї, освітнього середовища та соціальних чинників у формуванні й перебігу психічних розладів у дітей.

Дотримуватися принципів професійної етики, конфіденційності та недискримінації у роботі з дітьми та їхніми родинами.

Усвідомлювати межі компетенції психолога та необхідність взаємодії з лікарем-психіатром і іншими фахівцями.

Критично оцінювати можливості та обмеження психологічної допомоги дітям з психічними розладами.

Аргументувати значення дитячої психіатрії та пато психології для раннього виявлення порушень, підтримки розвитку та профілактики дезадаптації.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Структура освітньої компоненти

№ теми	Назва розділів і тем	Кількість годин					
		Всього	Аудит.	у тому числі			
				Лекції	Прак.	Інд.ко нс.	С.р.
1	Тема 1. Предмет дитячої пато психології	17	5	4		1	12
2	Тема 2. Нормотиповий розвиток дітей	16	4	4			12
3	Тема 3. Види розладів	18	6	4	2		12
4	Тема 4. Методи психологічної діагностики психічних станів	17	5	4		1	12
5	Тема 5. Методи психологічної корекції психічних станів	22	6	4	2		16
Всього годин		90	26	20	4	2	64

Зміст освітнього компонента

Лекція 1. Предмет патопсихології. Предмет вивчення патопсихології. Завдання дитячого психолога. Толерантна термінологія. Визначення нейровідмінності. Література [1,2,3,4]

Лекція 2. Нормотиповий розвиток дітей. Мовлення та комунікація – розвиток від 1 до 6 років. Соціалізація та поведінка - розвиток від 1 до 6 років. Література [5,6,7,8]

Лекція 3. Нормотиповий розвиток дітей. Когнітивний розвиток (від 1 до 6 років). Фізичний розвиток та самообслуговування - розвиток від 1 до 6 років. Література [10,11,12]

Лекція 4. Види розладів. Розлади відчуттів та сприймання. Розлади пам'яті. Розлади мислення. Порушення мови та мовлення Література [9,12,16].

Лекція 5. Види розладів. Порушення емоційно-вольової сфери особистості. Порушення інтелекту. Література [13,14,29,30]

Лекція 6. Методи психологічної діагностики психічних станів. Методики психологічної діагностики розвитку. Література [3,14,16]

Лекція 7. Методи психологічної діагностики психічних станів. Методики психологічної діагностики ризику психічних розладів у дітей. Література [18,19,20,21,22,23,24,25]

Лекція 8. Методи психологічної діагностики психічних станів. Комплексна діагностика дітей різного віку. Література [18,19,20,21,22,23,24,25]

Лекція 9. Методи психологічної корекції психічних станів. Принципи психокорекційної роботи з дітьми різного віку Література [9,10,12,15,16,31].

Лекція 10. Методики психологічної корекції загального розвитку[9,10,12,15,16,31].

Лекція 11. Методи психологічної корекції психічних станів. Методики психологічної корекції в залежності від психічного розладу дитини. Література [9,10,12,15,16,31]

Лекція 12. Опис практичних кейсів. Опис кейсів і перегляд відео по кожному розладу. Література [9,10,12,15,16,31]

Теми практичних (семінарських) занять освітньої компоненти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин практичних	Кількість годин інд.конс.
1	Тема 1. Предмет дитячої патопсихології		
	Семінар 1. Вступ до курсу «Завдання дитячого психолога»		
2	Тема 2. Синдроми		
	Семінар 3. Синдроми Практична задача №2: На інтерактивній дошці Міро розсортуй синдроми. Література [28]	2	0.5
	Семінар 2. Види розладів. Практична задача №1: На інтерактивній дошці Міро розсортуй розлади за видами. Література [28]	2	0.5
3	Залік		1
Разом		4	2

Самостійна робота освітньої компоненти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет дитячої патопсихології Завдання 1. Скласти конспект за тематичним планом з використанням теоретичного матеріалу лекцій, презентацій, рекомендованої літератури, самостійно визначених додаткових матеріалів. Література [1-12] Завдання 2. Опрацювати теоретичний матеріал для підготовки до практичних занять, контрольного тесту та заліку. Література [28] Завдання 3. Систематизувати теоретичний матеріал для складання заліку у формі тесту. Література [28]	12
2	Тема 2. Нормотиповий розвиток дітей Завдання 1. Скласти конспект за тематичним планом з використанням теоретичного матеріалу лекцій, презентацій, рекомендованої літератури, самостійно визначених додаткових матеріалів. Література [5,6,7,8,9] Завдання 2. Опрацювати теоретичний матеріал для підготовки до практичних занять, контрольного тесту та заліку. Література [5,6,7,8,9] Завдання 3. Систематизувати теоретичний матеріал для складання заліку у формі тесту. Література [5,6,7,8,9]	12
	Тема 3. Види розладів Завдання 1. Скласти конспект за тематичним планом з використанням теоретичного матеріалу	12

	<p>лекцій, презентацій, рекомендованої літератури, самостійно визначених додаткових матеріалів. Література [9,12,1613,14,29,30]</p> <p>Завдання 2. Опрацювати теоретичний матеріал для підготовки до практичних занять, контрольного тесту та заліку. Література [9,12,1613,14,29,30]</p> <p>Завдання 3. Систематизувати теоретичний матеріал для складання заліку у формі тесту. Література [9,12,1613,14,29,30]</p>	
	<p>Тема 4. Методи психологічної діагностики психічних станів</p> <p>Завдання 1. Скласти конспект за тематичним планом з використанням теоретичного матеріалу лекцій, презентацій, рекомендованої літератури, самостійно визначених додаткових матеріалів. Література [18,19,20,21,22,23,24,25]</p> <p>Завдання 2. Опрацювати теоретичний матеріал для підготовки до практичних занять, контрольного тесту та заліку. Література [18,19,20,21,22,23,24,25]</p> <p>Завдання 3. Систематизувати теоретичний матеріал для складання заліку у формі тесту. Література [18,19,20,21,22,23,24,25]</p>	12
	<p>Тема 5. Методи психологічної корекції психічних станів</p> <p>Завдання 1. Скласти конспект за тематичним планом з використанням теоретичного матеріалу лекцій, презентацій, рекомендованої літератури, самостійно визначених додаткових матеріалів. Література [9,10,12,15,16,31]</p> <p>Завдання 2. Опрацювати теоретичний матеріал для підготовки до практичних занять, контрольного тесту та заліку. Література [9,10,12,15,16,31]</p> <p>Завдання 3. Систематизувати теоретичний матеріал для складання заліку у формі тесту. Література [9,10,12,15,16,31]</p>	16
Разом		64

3. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації, віртуальні зали для відпрацювання практичних навичок), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки), електронна дошка Міро.

Програмне забезпечення: системне ПЗ (операційні системи, драйвери, електронна дошка Miro), освітні платформи (LMS) для дистанційного навчання, керування курсами (Moodle, Zoom, Google тощо).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних (4 год.)/практичних контактних занять (2 год.), організації самостійної роботи студентів (64 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: вербальні (лекція, пояснення, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, приклад), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань, індивідуально-практичних робіт, тестів), а також інтерактивні техніки та методики.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компонентає:

Методи поточного контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у формі виконання практичних завдань, розв'язання кейсів, проходження тестів та активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

- практичні задачі (студенту необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних проблем);
- контрольний тест (набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами);

Методи підсумкового контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

- самостійна робота (оцінюється під час поточного контролю теми),
- виконання умов академічної дисципліни (оцінюється під час поточного контролю теми),
- оціночна навчально-дослідна робота – тесту гугл формі (оцінюється під час заліку).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

Практичні 1, 2. Максимальна оцінка за виконання практичної задачі становить 10 балів і оцінюється за такими критеріями:

- **10 бали:** надано повну, точну та добре аргументовану відповідь на поставлене питання. Продемонстровано глибоке розуміння матеріалу та вміння його аналізувати.
- **5 бал:** відповідь є правильною по суті, але містить незначні неточності, є неповною або недостатньо аргументованою.
- **0 балів:** відповідь відсутня, є невірною або не відповідає суті завдання.

Підсумкова оцінка формується шляхом додавання балів, отриманих за кожен із 2-х практичних завдань на інтерактивній дошці Міро. Для отримання максимального балу необхідно надати розгорнуті відповіді відповідно до вказаних критеріїв.

Підсумковий тест гугл формі. Тест включає 50 питань, які орієнтовані на глибоке засвоєння матеріалу, що вивчається. Час виконання тестового завдання – 45 хв. Максимальна сума балів – 100 (**2 бали:** за кожну правильну відповідь).

До результатів тесту додаються бали за практичні завдання (до 20 балів). Максимальна кількість балів 100. У випадку, якщо студент набрав на підсумковому тесту 100 балів, бали за практичні завдання не додаються.

Форма підсумкового семестрового контролю:

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Поточне оцінювання		
Практична задача 1 (додаткові бали)	10	10
Практична задача 2 (додаткові бали)	10	10
Контрольний тест на 40 питань (по 2 бали за питання)	80	80

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна шкала оцінювання.

Сума балів	Оцінка ECTS	Національна оцінка	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	
74-81	C	Добре (в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок)	
64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
60-63	E	Задовільно (задовольняє мінімальні критерії)	
35-59	FX	Незадовільно (із можливістю повторного складання)	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (із обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

6.ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Завдання дитячого психолога
2. Норми розвитку дітей різного віку.
3. Види розладів.
4. Синдроми.
5. Симптоми розладів.
6. Вікові відмінності розвитку.
7. Вік маніфестації окремих розладів.
8. Скринінгові методики діагностики
9. Корекційні методики

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Підручники:

1. Корнієнко, В. В. (2023). Патопсихологія.
2. Гоян, І. М., & Палій, А. А. (2014). Методи діагностики психічного розвитку дітей.
3. Скрипник, Н. І. (2020). Психолого-педагогічна діагностика.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія. Видання 3-є перероблене та доповнене. Київ, Центр учбової літератури, 2008 рік.

5. Павелків, Р. В. (2011). Вікова психологія. К.: Кондор, 468.
6. Лаврентьєва, О. О. (2002). До класифікації умінь.
7. Смульсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту в ранній юності. Дис. Докт. Псих. Наук.: 19.00.07. – Київ, 2002, 460с.
8. Павелків, Р. В. (2009). Загальна психологія: підручник. К.: Кондор, 576.
9. Богуш, А. М., Гавриш, Н. В., & Саприкіна, О. В. (2009). Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку.
- 10.Грама, Н. Г. (2018). Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика.
- 11.Максименко, С. Д., Максименко, К. С., Коваль, І. А., Шпортун, О. М., Бондаренко, О. Ф., Луньов, В. Є., ... & Тарнавська, О. В. (2023). Медична психологія: підручник.
- 12.Кононко, О. Л. (2018). Психолого-педагогічні аспекти розвитку дитини раннього віку.

Навчальні посібники:

- 13.Казміренко, Л. І., & Власенко, С. Б. (2022). Патопсихологія: курс лекцій. Pathopsychology: a course of lectures.
- 14.Чала, Ю. М., & Шахрайчук, А. М. (2018). Психодіагностика.
15. Грама, Н. Г., & Грама, Н. Г. (2018). Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика.
16. Богуш, А. М., Богуш, А. М., Гавриш, Н. В., Саприкіна, О. В., & Саприкіна, Е. В. (2009). Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку.

Методичні роботи:

- 17.Whitehouse, A. J., Varcin, K. J., Pillar, S., Billingham, W., Alvares, G. A., Barbaro, J., ... & Hudry, K. (2021). Effect of preemptive intervention on developmental outcomes among infants showing early signs of autism: A randomized clinical trial of outcomes to diagnosis. *JAMA pediatrics*, 175(11), e213298-e213298.
- 18.Council on Children With Disabilities, Section on Developmental Behavioral Pediatrics, Bright Futures Steering Committee, & Medical Home Initiatives for Children With Special Needs Project Advisory Committee. (2006). Identifying

- infants and young children with developmental disorders in the medical home: An algorithm for developmental surveillance and screening. *Pediatrics*, 118(1), 405-420.
19. Kiphard, E., Schilling F. *Body-Coordination-Test for Children: KTK*. 1974.
  20. Sinnhuber H. *Sensomotorische Förderdiagnostik. Ein Praxishandbuch zur Entwicklungsüberprüfung und Entwicklungsförderung für Kinder* von. 2014.
  21. Rimland B., Stephen M. Edelson. *Autism treatment evaluation checklist*. *Journal of Intellectual Disability Research*. 1999.
  22. Robins, Diana L., Deborah Fein, and Marianne Barton. *Modified checklist for autism in toddlers, revised, with follow-up (M-CHAT-R/F) TM*. LineageN. 2009.
  23. Dick, N. P., Bryant, G., & Davies, K. (1973). *Denver Developmental Screening Test*. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 15(6), 849-851.
  24. Pieterse, M., & Treloar, R. (1981). *The Down's syndrome program*. Progress Report Northryde. Australia, Macquarie University.
  25. Sundberg, M. L. (2011). *VB-MAPP guide*.
  26. Zubler, J. M., Wiggins, L. D., Macias, M. M., Whitaker, T. M., Shaw, J. S., Squires, J. K., ... & Lipkin, P. H. (2022). *Evidence-informed milestones for developmental surveillance tools*. *Pediatrics*, 149(3).
  27. First, M. B. (2013). *DSM-5® handbook of differential diagnosis*. American Psychiatric Pub.
  28. Ayres, A. J., & Robbins, J. (2005). *Sensory integration and the child: Understanding hidden sensory challenges*. Western psychological services.
  29. Khoury, B., Kogan, C., & Daouk, S. (2020). *International classification of diseases 11th edition (ICD-11)*. In *Encyclopedia of personality and individual differences* (pp. 2350-2355). Cham: Springer International Publishing.
  30. American Psychiatric Association, A. P., & American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-IV (Vol. 4)*. Washington, DC: American psychiatric association.

31. Богуш, А. М., Панасюк, Т. В., Долинна, О. П., Богініч, О. Л., Братанова, Л. В., Гальченко, В. М., ... & Яковенко, О. С. (2014). Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років "Оберіг". Тернопіль: Мандрівець.